

THƯ VIỆN VỚI MỤC TIÊU PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA IFLA

Chiến lược của IFLA trong giai đoạn 2019 - 2024 đề cập đến sự cần thiết phải tăng cường vai trò của các thư viện trong việc đạt được các Mục tiêu phát triển bền vững (Sustainable Development Goals - SDGs). Một trong những định hướng chiến lược được IFLA liệt kê trong hoạt động của mình, đó là: Tăng cường tiếng nói của các thư viện trên toàn cầu với hướng chính là thể hiện khả năng của các thư viện trong việc đạt được các Mục tiêu phát triển bền vững. IFLA cũng nhấn mạnh rằng, để thực hiện tốt nhiệm vụ này, các thư viện cần tạo ra các công cụ hiệu quả và chất lượng cao để chứng minh được sự đóng góp của mình cho các mục tiêu này [1, 3].

Việc đạt được Mục tiêu phát triển bền vững là một chương trình hành động nhiều mặt nhằm giải quyết các thách thức kinh tế, xã hội và môi trường một cách toàn diện. Điều này cũng được xác nhận trong Báo cáo cập nhật năm 2021 của IFLA, trong đó cũng đã nêu tên 20 lĩnh vực mà theo khảo sát sẽ là xu hướng nổi bật trong 10 năm tới. Hầu hết các lĩnh vực này đều liên quan đến phát triển bền vững, như các vấn đề về môi trường, biến đổi khí hậu. Cũng theo báo cáo khảo sát, các thư viện có thể tham gia tích cực vào hoạt động này với việc cung cấp thông tin cho cộng đồng và giúp họ thích ứng với những điều kiện thay đổi mới của cuộc sống [4].

1. THƯ VIỆN XANH - HƯỚNG TỚI MỘT THẾ GIỚI PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Thư viện xanh hay thư viện bền vững là một khái niệm mới và đang trở nên phổ biến trong giới thư viện chuyên nghiệp. Phong trào “Thư viện xanh” bao gồm các thủ thư, thư viện, thành phố, thị trấn, các trường đại học và cao đẳng - cam kết phủ xanh thư viện và giảm suy thoái sinh thái. Mục tiêu quan trọng của các công

trình xanh là để phát triển và sử dụng các nguồn năng lượng hiệu quả bền vững trong xây dựng, bảo trì và tuổi thọ chung của công trình.

Trong số các bộ phận và nhóm chuyên đề khác nhau của IFLA, Nhóm Môi trường, tính bền vững và các thư viện (Environment, Sustainability and Libraries Section - ENSULIB) tập trung vào vấn đề bảo vệ môi trường và các thành phần sinh thái trong Mục tiêu phát triển bền vững. ENSULIB nhấn mạnh đến vai trò xã hội to lớn của thư viện trong việc đóng góp vào các hoạt động phát triển bền vững. Những lợi thế thúc đẩy các thư viện tương tác, tham gia vào các mục tiêu về môi trường, phát triển bền vững của IFLA được ghi nhận là [1]:

- Mở rộng cơ hội tương tác nghề nghiệp, bao gồm các mạng lưới “thư viện xanh”.
- Thông báo về các vấn đề phát triển bền vững quan trọng cho “thủ thư xanh” và “cộng đồng thư viện xanh”.

Nội dung của khái niệm “Thư viện xanh” cũng đã được đề cập tới trên website của IFLA ENSULIB. Một thư viện xanh và bền vững là một thư viện có tính đến sự bền vững về môi trường, kinh tế và xã hội. Các thư viện xanh và bền vững có thể có quy mô bất kỳ, nhưng những thư viện này phải có chương trình phát triển bền vững, bao gồm [1, 5]:

- Các tòa nhà và thiết bị xanh: giảm thiểu lượng khí thải hay lượng khí thải carbon của tòa nhà và các thiết bị;
- Tuân thủ các nguyên tắc về văn phòng xanh: tổ chức và thực hiện các thủ tục, quy trình thân thiện với môi trường trong các hoạt động của thư viện;
- Tiết kiệm bền vững: tiêu dùng hợp lý, giới thiệu kinh tế tuần hoàn, kinh tế chia sẻ tiên tiến;

- Dịch vụ thư viện bền vững: bảo đảm luôn có sẵn thông tin được cập nhật và liên quan dành cho người dùng, tổ chức không gian thư viện hợp lý, giáo dục và giới thiệu các hoạt động về môi trường đang được quan tâm;

- Tính bền vững về mặt xã hội: nhấn mạnh vào việc giáo dục, hòa nhập xã hội và giảm bất bình đẳng;

- Quản lý môi trường: tuân thủ chính sách về môi trường, tham gia thúc đẩy và lan tỏa các hoạt động liên quan đến môi trường;

- Cam kết với các mục tiêu và chương trình môi trường chung: cam kết được hướng dẫn bởi các Mục tiêu phát triển bền vững của Liên hợp quốc, Thỏa thuận Khí hậu Paris và các chương trình, chứng chỉ môi trường có liên quan.

2. GIẢI THƯỞNG “THƯ VIỆN XANH” CỦA IFLA

Giải thưởng “Thư viện xanh” của IFLA được ENSULIB thành lập năm 2016 và được tài trợ rộng rãi bởi nhà xuất bản De Gruyter. Mục tiêu của giải thưởng là: để trao giải cho bài trình bày về “thư viện xanh” tốt nhất, trong đó thể hiện được cam kết của thư viện đối với tính bền vững về môi trường và nhằm nâng cao nhận thức về trách nhiệm xã hội của thư viện và vai trò đi đầu trong giáo dục về môi trường. Mục tiêu của cuộc thi là:

- Hỗ trợ các thư viện thể hiện thành công cam kết của mình với các nguyên tắc phát triển bền vững;

- Nâng cao nhận thức và trách nhiệm xã hội của các thư viện và sự dẫn dắt của họ trong việc giáo dục về môi trường;

- Hỗ trợ cho phong trào “Thư viện xanh” trên toàn cầu với các vấn đề như sắp xếp các tòa nhà bền vững với môi trường;

- Cung cấp các dịch vụ, chương trình, sự kiện nguồn thông tin, bộ sưu tập và các dự

án hài hòa, bền vững với môi trường; bảo tồn tài nguyên và năng lượng;

- Hỗ trợ cho các sáng kiến về “Thư viện xanh” ở cấp địa phương, khu vực và toàn cầu; khuyến khích tất cả các loại hình thư viện tích cực và chủ động chia sẻ các hoạt động về môi trường của mình cho cộng đồng quốc tế.

Giải thưởng “Thư viện xanh” của IFLA được trao ở hai hạng mục: “Thư viện xanh tốt nhất” và “Dự án Thư viện xanh tốt nhất”.

Hạng mục 1: “Thư viện xanh tốt nhất” - Thư viện chiến thắng trong đề cử phải là thư viện đáp ứng đầy đủ các yêu cầu của thư viện xanh và bền vững, trong đó việc bảo vệ môi trường và phát triển bền vững bao trùm tất cả các mặt hoạt động của thư viện. Thư viện xanh luôn hướng tới việc giảm lượng khí thải carbon trong các hoạt động của thư viện, đồng thời cung cấp, giới thiệu cho người dùng nguồn tài nguyên và các dịch vụ liên quan đến vấn đề bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

Hạng mục 2: “Dự án Thư viện xanh tốt nhất” - nhằm mục đích thúc đẩy việc bảo vệ môi trường và phát triển bền vững. Dự án được đưa ra có thể được gắn với nhiều lĩnh vực hoạt động của thư viện. Tuy nhiên, dự án phải có ý nghĩa về mặt thúc đẩy các mục tiêu của phát triển bền vững, ít nhất là đối với cộng đồng ở địa phương, khu vực, quốc gia đó [2].

3. MỘT SỐ NGUỒN THÔNG TIN TRÊN IFLA ENSULIB

Trên website của IFLA ENSULIB giới thiệu các tài liệu cần thiết cho các thư viện có sự quan tâm đến việc thúc đẩy các Mục tiêu phát triển bền vững trong các hoạt động của mình. Tài liệu cơ bản xác định vị trí, vai trò của IFLA đối với Mục tiêu phát triển bền vững - đó là Chương trình quốc tế hỗ trợ các thư viện, nhằm nâng cao nhận thức về các Mục tiêu phát triển bền vững. Chương trình Nghị sự 2030 của Liên hợp

quốc cũng đề cập đến sự đóng góp của các thư viện đối với mục tiêu này: từ việc xây dựng, thiết kế, trang bị một toàn nhà thư viện hiện đại, thân thiện với môi trường đến việc cung cấp các dịch vụ thư viện, cũng như quản lý và tiếp thị. Chương trình nhấn mạnh rằng, ngay cả những hoạt động bình thường của thư viện cũng góp phần vào việc đạt được các Mục tiêu phát triển bền vững. Điều này được khẳng định bằng các ví dụ cụ thể về các dự án thư viện từ châu Âu, châu Á, châu Mỹ, châu Phi và châu Đại Dương.

ENSULIB cũng cung cấp quyền truy cập vào các trang tài nguyên bằng tiếng Anh, trong đó có các chương trình về các sự kiện đã diễn ra như hội thảo trực tuyến, hội nghị và các cuộc họp, các báo cáo hằng năm và kế hoạch chiến lược cũng như các tài liệu khác. Một số cuốn sách liên quan đến chủ đề thư viện, môi trường và phát triển bền vững cũng đã được xuất bản trên ENSULIB trong mục “Dự án xuất bản sách” (The Book publications project). Các cuốn sách được xuất bản thông qua dự án hợp tác giữa ENSULIB và Trường Khoa học Thông tin và Thư viện của Đức [1].

Trên website của ENSULIB cập nhật nhiều hội thảo. Các chủ đề của hội thảo trên website này bao gồm các vấn đề liên quan đến thư viện xanh, các thư viện bền vững và các dự án thư viện.

Năm 2021, cuộc họp nhóm tại hội nghị của IFLA đã diễn ra trực tuyến với chủ đề chính tập trung vào mục tiêu phát triển thư viện xanh, các dịch vụ, hoạt động và dự án liên quan thể hiện vai trò xã hội và trách nhiệm của các thư viện đối với cộng đồng. Trong năm 2022, các dự án như Thư mục quốc tế về thư viện xanh, Danh sách tra cứu về các thư viện xanh và website thư viện xanh đã được phát triển. Tất cả các dự án này đều nhằm mục đích thúc đẩy các mục tiêu phát triển bền vững và tạo ra hình ảnh của một thư viện xanh [2]

KẾT LUẬN

Hiện tại, IFLA coi việc thúc đẩy các mục tiêu phát triển bền vững là một hoạt động quan trọng được triển khai trong các hoạt động của ENSULIB. ENSULIB đang tích cực làm việc để thu hút các thư viện trên toàn thế giới về chủ đề này.

Nội dung của khái niệm “Thư viện xanh” do ENSULIB đề xuất cho phép mở rộng và đa dạng hóa các lĩnh vực hoạt động của thư viện trong lĩnh vực giáo dục môi trường và lồng ghép các mục tiêu phát triển bền vững vào hoạt động của mình. Các dự án và việc thực hiện thư viện xanh thành công hơn ở những nơi được áp dụng những tiêu chuẩn về môi trường, có các chuyên gia tư vấn và có sự hỗ trợ về tài chính để đáp ứng những tiêu chuẩn này.

Nguyễn Thị Tú Quyên

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Е. Ф. Бычкова, М. А. Климова, С. Н. Силаева (2023). ИФЛА и ЦУР: обзор проектов Секции окружающей среды, устойчивого развития и библиотек. Научные и технические библиотеки, 2023, 1, 33-50.
2. IFLA Green Library Award / International Federation of Library Associations and Institutions. Truy cập tại: <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/> (Tháng 3/2023).
3. IFLA Strategy 2019–2024 / International Federation of Library Associations and Institutions. Truy cập tại: <https://www.ifla.org/units/strategy/> (Tháng 3/2023).
4. IFLA trend report 2021 update / International Federation of Library Associations and Institutions. 2021. Truy cập tại: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1830/1/IFLA%20TREND%20REPORT%202021%20UPDATE.pdf> (Tháng 3/2023).
5. What is a Green Library? / International Federation of Library Associations and Institutions. Truy cập tại: <https://www.ifla.org/ifla-green-library-definition/> (Tháng 3/2023).